

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 16. De ratione vtendi antedictis, & iuuandi morti vicinum,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

De ratione vtendi antedictis, & iuuandi mortii vicinum.

SVMMARIVM.

- 197 Discretio cum qua vtendum est antedictis.
- 198 Consultum est Confessarium, proprio studio sibi comparare exempla, & Sanctorum d. c. a. quibus iuuet Penitentem.
- 199 Pro extraordinaria industria, recurrere debet ad Deum.
- 200 Necessitas specialis prudentia in iuuando moriente, seu constituto in mortii articulo.
- 201 Adhortandus est moriens cum adhuc valet iudicio, tum ad huius mundi contemptum, tum ad gratiarum actiones & amorem Dei, tum ad spem in eum, tum ad patientiam, tum ad examen conscientie.
- 202 Interrogandus est, tum de fide, & spe in Deum, tum de proposito emendationis, & conscientia quiete, tum etiam de amore Dei & proximi: & an teneatur ad aliquam restitutionem.
- 203 Monendus est orare Deum, Beatam Virginem; Sanctos Angelos, & alios Sanctos, erga quos peculiam habet deuotionem.
- 204 Agenda circa morientem.
- 205 Addita ad Raulinum notata digna pro iuuandis egrotis.

197. **C**Ita dicta haecenus, aut dicenda in sequentibus de spectantibus ad Confessarij prudentiam, superest monendum discretioni esse; vt quia non omnes omnium semper capaces sunt, Confessarius iis vtatur, proponendo illa Penitentibus, vel omitendo, secundum quod exegerint temporis & personarum circumstantia, accommodando que se ad cuiusque captum & dispositionem. Nam aliquibus, vt iis qui sepius recteque confitentur & noti sunt, satis est, inquit Polancus in Directorio cap. 2. art. 5. audita eorum confessione inungere penitentiam: nisi remedium aliquod ad aliquos defectus: aut consolatio vel exhortatio, vel instructio aliqua adhibenda videatur. Alij vero qui sapius quidem confitentur, sed minus recte, iuuandi sunt in ea parte, in qua non bene procedunt; vt si videntur non bene discussisse conscientiam, vel peccata non satis exprinere, iuuandi sunt interrogationibus antea traditis in praeced. capite 3. Si dolor deesse, vel propositum firmum abstinendi ab aliquo peccato mortali, vel satisfaciendi, vel aliud necessarium ad Sacramentum; iuuandi sunt per ea antedictis in capite 4. & sequentibus, quae ad talia inducere discretio Confessarij, spectatis personae & temporis circumstantiis, censuerit. Illi autem qui rarius confitentur, sed recte & diligenter se discussisse videntur, non sunt interrogationibus onerandi, nisi aliquid omisisset aut obcurius dixisset notentur, aut aliquid ad emendationem vitae vel profectum spiritalem intelligi oporteat: quod (nec quid amplius) per interrogationes inuestigasse satis est. Similiter illos qui dolorem sufficientem & propositum abstinendi à peccatis praeseferunt, & praeterita confitendo satis aggrauarunt, non est quod Confessarius excitet ad dolorem & detestationem, aut euagationem peccatorum: sed sufficit eis breuiter tactis: tanquam approbando quod habeat talem sensum de eisdem: confirmare ipsos spe veniae; sique opus sit, adhibita consolatione, cum admonitione de adiumentis quibus debeant in futurum vi ad tenendam salutis viam, designatis ex capite 12. 14. & 15. iis quibus prudentia dictauerit, ipsos peculiatiter egere. Quod si aliquo modo quidem; sed non sufficienter sua peccata deestari viderentur, nec tam firmum propositum abstinendi, quam par est ostenderent; iuuandi sunt habita ratione personarum; per ea quae ante notata sunt in cap. 5. & tribus sequentibus.

198. **C**eterum, quod antedicta non illustrauerimus exemplis ac dictis Sanctorum: quae certum est plurimum valere ad producendum fructum expectatum: excusandum est: non modo ex eo quod nimia prolixitas vitanda fuerit: sed etiam quod id relinqui Confessarij diligentiae consultum fuerit hoc nomine, quod ad talia efficacius inculcanda, mirum in modum iuuet ea proponere, tanquam praegustatos à nobis cibos, ac inuentos saluatares & accommodatos ad animae sanitatem restaurandam fouendamque.

Accedit à Ioanne Buseo editum Panarium, talia abunde suppeditare. Illa etiam de causa, ipsis relinquimus curam inuestigandi extraordinarias aliquas industrias flectendi rebellem Penitentis animum; quas etsi naturalis solertia nonnumquam suppeditat, res tamen est quae pendet potissimum ex Spiritus sancti impulsu: quem proinde humiliter & cum diffidentia de nostris viribus, postulare oportet: suppliciter, persuasum habendo, irritum sine illius concursu futurum nostrum conatum: vt satis intelligitur ex verbis illis Apostoli in priori ad Corinth. cap. 15. Abundantius illis omnibus laborauit: non ego, sed gratia Dei mecum. Quapropter Confessarius si fructum aliquem ex suis laboribus obseruet in Penitente, non debet illud sibi tribuere, sed soli Deo, ne fecus faciens (ponendo obicem concursui Dei dicentis apud Isai. cap. 42. & 48. Gloriam meam alteri non dabo) impediatur bonum illius progressum sicut nonnunquam contingere competum est experientia.

De speciali prudentia necessaria Confessario ad eos iuuandos qui moriuntur, dicendum seorsim fuisset, nisi quae ad eam spectant ita accurate & ad praesens accommodatè persectus esset, Polancus in libello inscripto Meliodus ad eos iuuandos qui moriuntur, vt nihil amplius desiderari videatur. Eum ergo sibi comparare Confessarius debet & familiaritatem reddere: memor quod error qui tunc temporis committitur corrigi non possit, nec omnia commodius emundandi animam à peccatis, susceptione Sacramenti Penitentiae recuperari: morte scilicet adimere omnem ad id facultatem, quandoquidem sibi ceciderit lignum ad Austrum aut ad Aquilonem in quocumque loco ceciderit ibi est: Ecclesiasticus cap. 15. Quod est bene finientem vitam, esse felicitati aeternae: male finientem, verò, miseriae perpetuae addicendum.

Memor item quod si vnquam alias, debet bene paratus accedere ad iuuandum proximum; quem morbi vis, aut timor, vel alius affectus distrahit à seria consideratione eorum quae ad animam spectant; minusque apum reddunt ad curandum negotium suae salutis: cum tamen illum interea vehementius infestet Diabolus, qui sciens quod modicum tempus habet (prout Apoc. 12. dicitur) vires omnes exercitae perdendum morientem. Quod si quis optet instructionem magis compendiosam poterit eam petere ex doctrinali Ioannis Raulini tract. 1. cap. 2. 6. Quia verò id opus non est facile obuium, non verebor id ipsum caput hic describere tanquam vtilia continens facientia ad nostrum propositum.

Doctrina Ioannis Raulini de ratione speciali iuuandi Penitentem constitutum in articulo mortis.

NOra (inquit ille) quod instante articulo mortis maxime debent providere amici morientis, vt ipse consoletur & admonetur de salute sua iuxta illud Ecclesiasticus 38. Consoletur morientem in exitu spiritus sui. Si enim, vt dicit Magister Ioann. Gerson, fideles amici curam maximam gerunt corporis morientis, multò magis curam gerere debent spiritus ipsius: & maxime in hac extrema necessitate, in qua probatur fidelis amicus.

Primo itaque secundum eundem, adhortandus est & hoc quadrupliciter. Primo, ad contemptum saeculi huius: idque multipliciter, primo dicendo sibi Dilecte vel dilecta, confidera nos omnes subditos esse potenti manui Dei; & ipsius voluntati: omnes nos, cuiuscumque conditionis aut status, Reges & Principes; diuites & pauperes, mortis tributum soluere necesse est iuxta illud Statutum est omnibus hominibus semel mori. & ideo conformare vos debetis diuinae voluntati, quae vos vocat & deobligare vult hac die, & vocare in suum regnum. Si enim voluistis tempore praeterito, vt vestri serui obediret vobis, & vellent quae vultis, iustum est & aequum, vos qui seruum Dei hodie profitemini, haec eadem velle quae Deus vult, & sentire quod Deus amator hominis, qui propter nos saluandos venit in mundum; non mittit infirmitatem & mortem hoc tempore, nisi propter salutem & utilitatem vestram: Sique aliquando (vt certum est) moriedum sit, cur non modo, si Deus ita vult praefertim cum de iusto dictum sit Sapient. 4. Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius. Quid desiderabilius, quam esse liberum ab omni peccati periculo? Adhaec venimus in hunc mundum peregrinorum more; vt ex eo transeamus ad Patrem nostrum benignum.

gaum, qui expectat filios suos ad se reuertentes: non ut in a-
niam in eo stabiliamus; quin potius ut bene, & meritorie
uiuentes, & ipsi Deo seruientes, horribiles inferni penas
euitemus & gloriam habeamus. Qui enim reuocant, aut coacte
reueritur ad patrem suum, qui uocat illum benigne & ma-
gnifice, indignus est confertio & hereditate ipsius. Præterea
in hoc mundo plurima mala perpessus es, & pro uo gaudio
habito, tria mala uel tribulationes suscepisti: Debet ergo tibi
gratus esse exitus ab his malis, ad regionem uiuorum, in ter-
ram uitentium, ubi omnia bona abundant: ubi inebriantur
B:ati ab uertare domus Dei. Igitur illic habitare festines,
& toto cordis desiderio anheles, ubi bona tibi præparata
sunt: quæ nec oculus uidit, nec auris audiuit, nec in cor homi-
nis ascenderunt. Inde est quod ista uana, transitoria, & ca-
duca quæ nec tecum feres, curare non debes: quoniam Deus
in infinitum in meliora commutabit.

Secundo diligenter ad gratiarum actiones & amorem
Dei adhortandus est, dicendo illi: Recogitosec amice uel ami-
ca diligenter cum gratiarum actione, à Deo tibi concessa
beneficia. Primò, quod in hac extrema hora tibi sui cogni-
tionem dederit: nec te morte subita præoccupauit, sicut
multis accidit: & de hoc ei gratias agas. Vide quam diligen-
dus est bonus Dominus qui sic te per totam uitam nutriuit,
eradiuit in fide sua, & ab infinitis periculis & malis usque in
hanc diem liberauit, & adhuc de periculis huius sæculi
multò ampliori beneficio, hodie ex toto te uult liberare &
in æterna requie collocare. Quam diligendus est talis Do-
minus qui nec te deserit in hac necessitate, etiam ubi omnes
amici deficiunt; & dux tuus erit in aliam regionem tibi igno-
tam, qui propter te descendit in mundum factus pauper, &
laborauit triginta annis pro salute tua, passus horribi-
lem mortem, ut tibi mortem tuam quam doles, dulcem redder-
et: & resurrexit ut te glorificaret: & in caelos ascendit ut
locum tibi præpararet. Considera ergo te tantis beneficiis
auctum: uide quantam dilectionem & amorem debeas erga
eum habere; quantas gratiarum actiones ei debeas referre
& nunc refer ei ex toto corde, conatu, & affectione.

Et inde infirmus conetur quoad poterit, affectum suum
excitare ad Deum & de omnibus his gratias offerre, & con-
siderare quod bonus est Dominus his qui recto sunt corde.
Multa alia circa hoc possent per amplius dici, quæ dilectio-
ni assistentium derelinquantur amplianda:

Tertio hortandus est de spe in Deum tota ponenda di-
cendo: Amice uel amica necesse est in hoc transitu confide-
re in Domino Deo, qui uos conduceret medianibus Angelis
suis lucis. Non sit uestra spes aut confidentia in homine, qui
uos possit liberare, (cum nemo sit qui de manu Domini
possit eruere) sed in solo Deo: quia Beatus uir qui sperat in
eo. Neque in amicis uestris, sed in Deo confidatis: si quidem
& opera uestra plena sunt imperfectione: ac si quæ ualeant apud
Deum, id ex dignantissima est bonitate eius, quæ appretiat
ea quantum sibi placuerit: immo & ab eo processerunt.
Quocirca necesse est uos sperare & confidere in ipsius mis-
ericordia: nec uobis in aliquo ex uobis sufficere arbitari: sed
humiliari sub ipso, ueniam de commissis criminibus ab eo
humiliter poscendo: considerando quod pro infinita sua
misericordia eam tibi non denegabit, si ex toto corde petie-
ris: ita enim canit articulus fidei quem credere debes: scilicet
peccatorum remissionem, qua possis æternam mortem
eua dere: qui temporalem nullo modo potes.

Quarto exhortandus est de patientia: dicendo Amice
solicite cogita te in uita tua plurima delicta perpetraste, de
quibus poenam ferre meruisti: propter quod huius infirmitatis
& mortis dolorem patienter tolerare debes; rogans
Deum ut præsentis doloris acerbis remissionem operetur
tuorum peccatorum & purgatorij horribiles cruciatus in
hanc assilitionem tuam, per suam misericordiam commu-
tentur. Tolerabilis namque est hi: præsentia, quam in
futuro puniri. Quod si contrito corde petieris, poenam ne-
cessariam tanquam uoluntariam feres, & omnem culpam &
forè omnem poenam remittet Deus, certusque paradysum
introibis: alioquin per impatientiam incurres æternam da-
mnationem. Præterea maiora tormenta demeruerunt pec-
cata tua: ideo considerare debes gratiam, quam tibi Domi-
nus facit, quando illa magna mala in hæc parua & breuia

transfert. Statim enim finem apponet doloribus tuis. Scis
enim Deum iustum esse & apud eum nihil præterire inultum.
Ideo si uisceratur tui in hoc mundo, & non in alio, magnam
tibi misericordiam facit. Hoc enim petierunt Sancti uiri ut
August. Gregor. Chrysostomus & multi alij: & ita quod
magnis precibus illi obtinuerunt, Deus tibi gratis concedit:
quare debes patienter tolerare.

Quarto hortandus est ut ad suam conscientiam se con-
uertat: meditando an in ea aliquid sit, quod Deum offendat:
dicendo, Super omnia in hac extrema hora constitutus, me-
ditare circa tuam spirituales salutem: Nunquam enim for-
tassis in futurum huius meditationis contingeret opportuni-
tas; omnem aliam relinque sollicitudinem, & curam rerum
terrenarum quas à te relinquere necesse est: & quæ te infirmum
nequeunt corruentem à præcipitio eripere. Et ergo qui om-
nipotens est, bonus, & sapiens, te & tua committit regen-
da; omnem præterea cogitatum in eum dirige, astantes so-
lummodo superstitios rogans, ut pro salute tua Deum preci-
bus exorent. Dedit enim tibi tempus uitæ præteritum, ut
tuam salutem operareris, & de ea cogitares. Quod si negli-
genter circa hoc egisti; adhuc ardat Dominus, paululum
temporis quod restat uitæ tuæ indulgendo, ut ad illam ope-
randam & cogitandam te applicet. Etenim usque ad extre-
mum spiritum paratus est idem Dominus si peniteas, te
misericorditer suscipere. Ad hoc enim manus suas habet ex-
tensas, ut quotiens ei per ueram penitentiam occurreris,
uelut filius Prodigus ad patrem, post innumera flagitia
te misericorditer suscipiat, & amplectatur. Ideo ne differas
ad eum conuerti.

Secundo interrogandus est moriens de multis & multi-
pliciter Primò de fide, dicendo ei, dilecte aut dilecta uis mori
& uiuere in soliditate fidei Christianæ; tanquam Dei &
Domini nostri Iesu Christi uerus fidelis, & obediens sanctæ
matris Ecclesie filius: Et responde re debet, Uolo: siquæ si
opus sit recitetur uulgari sermone symbolum fidei, & ad om-
nes articulos respondeat si possit, quod ita credit. Quod
si forte (quod absit) infirmitatis causa, uel inimici illusione,
quid aliter fantasie occurrerit, quam fides indicet, illud re-
uocat & pro nullo haberi uult: sed in illa fide uult reddere
spiritum. Ex potest ei ostendi quomodo in illo lumine fidei,
ac per illud solum transitur ad lumen æternæ gloriæ iuxta il-
lud Psal. In lumine tuo uidebimus lumen.]

Secundo de spe ueniam; dicendo. Petis à Deo ueniam pec-
catorum tuorum; ac quod contra eius amorem, maiestatem
atque bonitatem egeris; nec eum prout debebas, honora-
sti: & respondeat, Peio.

Tertio de proposito suo; dicendo Habes tu sincerum
propositum & explicitam uoluntatem, uitam tuam in me-
lius commutare & corrigere? & de cætero à peccatis abstin-
nere si uita comes superfluerit, & respondeat, Habeo. Et o-
stendatur tunc, quomodo Penitentia non est Deo grata ni-
si cum tali proposito: & quod pax cum Deo facienda est & non
techna. Deinde super hoc ipsum interrogetur. Rogas etiam
Deum, ut tibi gratiam det, tale propositum continuandi, &
non recidendi ueramque contritionem habendi.

Quarto de conscientia sua interrogandus est dicendo, Es
tu conscius tibi ipsi alienus mortalis criminis de quo non
sis confessus: Optine etiam cor tuum illuminari ad obli-
torum criminum, si quæ sint, habendam notitiam: & An tu
libenter ea confitereris, si uenirent ad tuam notitiam: Atque
si aliquem serupulum, uel aliquid dubium habeat in con-
scientia, illud reuelat.

Quinto interrogandus est de amore Christi: An ex cor-
de, omnibus qui tibi nocuerunt intulerunt indulgentiam
reuerentiam & amorem Domini nostri Iesu Christi, à quo
& ueniam speras: & similiter petis indulgentiam tibi & remitti
ab his quos uerbis aut factis, læsisti: & tunc si qui sunt præ-
sentes quos offendit potest ab eis uel tacite uel publice ut
placuerit ueniam postulare: & generaliter ab omnibus in
generaliter.

Sexto interrogandus est de his quæ spectant ad restitu-
tionem: dicendo Ablata per te, restitui uis integraliter, quã-
tum ad id teneris iuxta tuarum facultatum ualorem etiam
usque ad omnium bonorum tuorum cessionem & renun-
tationem, ubi alias satisfactio fieri non ualeret: & coram

203.

Deo & hominibus veniam iniuriæ petis. Ad quas interrogationes affirmatiuè debet ægrotus respondere. Volo.

Tertio admonendus est infirmus de orando Deum & Sanctos: & primo dicat orans ex corde Deum, Deus meus piissime pater. In manus tuas commendo Spiritum meum. Pater misericordiarum, misericordiam fac huic pauperula creaturæ. A iuua me nunc, iam in hac vltima necessitate: succurre Domine iam animæ egenti & desolatæ, vt non à canibus infernalibus deuoretur: opera manuum tuarum ne despicias; quinimo operi manuum tuarum porrige dexteram. Dulcissime Iesu ob honorem & virtutem tuæ benedictæ passionis, iube me recipi intra numerum electorū tuorum. Saluator meus & redemptor reddo me totum tibi, non me renuas. A dre venio, non me repellas. Domine paradysum tuum postulo, non ob valorem meorum meritorū sed in virtute & effiacta tuæ benedictæ passionis, per quam miseram redimere voluisti, & mihi paradysum pretio tui sanguinis & nere dignatus es: ipsum mihi conferte festina, propter quem nec tuæ diuitiæ aut tua potentia minuantur: nec ipse paradysus angustior aut minor inuenietur.

Secundò saluet beatissimam Virginem Mariam dicendo: Regina cælorum, mater misericordiarum, refugium peccatorum, reconcilia me vnigenito filio tuo: eius clementiam pro me indigno interpella, vt ob amore n tui mea remittat crimina. Dicat insuper illud vel æquiualens. Maria mater gratiæ, mater misericordiarum, tu nos ab hoste protege, &c.

Tertio Angelos suis precibus impetret, dicens Spiritus cælorum, Angeli beatissimi, ministri Dei, assistite quæso mihi migranti ex hoc sæculo & potenter eripite me ab omnium aduersariorum insidijs, & animam meam in vestrum consortiū assumite. Tu præcipue Angele bone custos meus.

Quarto inquiritur ab infirmo cui Sanctorum vel Sanctarum magis deuotus exiterit, vt illi preces offerat dicendo. O gloriosissimè Sancte vel Sancta singularem in te dum viuerem spem & confidentiam reposui. Succurre nunc mihi in hoc extremo necessitatis articulo laboranti; nunc auxiliij supra modum tempus instat & hora: iam in adiutorium meum intende & sic de alijs quæ possunt obseruari.

204.

Quinto, sunt aliqua obseruanda circa ægrotum. Primò, si nondum Eucharistiam aut extremam Vnctionem suscepit, interrogetur: an eadem Sacramenta deuotè paratus sit recipere. Secundò, si mortuus, prolixum temporis spatium ad suam recollectionem sic habeat, vt nõ morte subita preueniatur, legendæ forent coram eo ab astantibus historiae & orationes deuotæ in quibus sanus & vitens amplius delectabatur; vel recensenda essent diuina præcepta, vt profundius medicaretur, si quid aduersus ea negligenter oblitus deliquerit, vel similis coram eo instructio reciteretur. Tertio, si vsum loquendi perdidit: habeat tamen sanam & integram notitiam ad interrogationes sibi factas, vel orationes coram eo recitatas: signo aliquo exteriori vel solo cordis consensu respondeat: hoc enim sufficit ad salutem. Quarto, præsentetur ei Imago Crucifixi, vel alterius Sancti quem sanus & incolumis venerabatur specialiter. Sic etiam ibi aqua benedicta, aspergenda propter præsentiam malignorum spirituum; & cum ad tractus mortis peruenit, inuetur quoad possibile erit orationibus assistendum. Quintò, nullatenus autem, si fieri possit, mortenti amici carnales, vxor & liberi: vel diuitiæ ad memoriam reducantur, nisi in quantum id exigit patientis sanitas spiritualis, & dum alias id omitti conuenienter nequit.

Sextò, non detur infirmo nimia spes corporalis salutis consequenda: ingeratur potius eidem prima monitio superius explicata: sæpe namque per vnã talem consolationem inanem, falsam & incertam sanitatis corporeæ confidentiã, certam incurrit homo damnationem. Quinimo hortandus est patiens vt per contritionem & confessionem animæ sanitatem procuret; quod & ad salutem corporis si sibi fuerit expediens, valere poterit: & inde securior atque conuenientior erit, & melius suæ poterit prouidere sanitati. Vnde & Papa per expressam decretalem cuiuslibet medico corporis distinctè præcipit, ne cuiquam ægrotò corpoream conferat medicinam priusquam de spiritualis Medici (Confessoris scilicet) requisitione, eundem moueat.

205.

Hæc Raulinus; quibus hæc pauca addi possunt vtilia pro-

communi paxi. Primum est insinuandum esse ægrotò qui decumbere incipit, ne capere periclitatur de vita, morbos contingere in partem peccati, non modo originalis ratione cuius omnes homines sunt morti obnoxij. Statutum enim est omnibus hominibus semel mori. *[vi habetur ad Hebr. cap. 9.]* sed etiam nostrorum propriorum: non est enim homo insus in terra qui faciat bonum & non peccet. *[Ecclesiasticus cap. 7.]* Sic Rex Ezechias altoqui bonus, ob elationem animi per quam thesauros suos ostendit legatis Regis Babylonis, audiuit ab Isaiã, *[ex cap. 38. prophetiæ eiusdem.]* Dispone domui tuæ morieris enim, & non viues. *[Et Dominus noster Ioan. 5.]* Paralitico se sanato præscripsit inquitens. Vade, noli amplius peccare ne de reuis tibi contingat. *[Vnde manifestum est recurrendum esse in morbis, ad remedia aduersus peccata.]* Quæ sunt primum conuersio ad Deum per penitentiam, & debitus vsus Sacramentorum: sicut & aduersus naturales morborum causas, ad medicamenta recurritur.

Secundum est, insinuandum quoque esse, non debere quidem spernere medicamenta, iuxta illud *[Ecclesiasticus 38.]* Altissimus creauit de terra medicinam, & vit prudens non abhorrebit illam: sed tamen in Deo, non in illis præcipuam spem recuperandæ sanitatis debere collocare: nec imitari illum de quo dicitur in 2. Paralip. 16. Egrotauit A si dolore pedum vehementissimo, nec in infirmitate sua quæ fuit Dominum; sed magis in medicorum arte confusus est: sed liber se qui Sapientis consilium loco proximo citato dicens; Fili, in infirmitate tua, ne despicias te ipsum, sed ora Dominum & ipse curabit te. Auerte a delicto, & dirige manus, & ab omni delicto munda cor tuum.

Tertium est, motiua spiritalia patientiæ inculcanda esse, & præ cæteris dicitur. Vnum est quod bonum Dominum habeamus, nostræ salutis amantissimum, qui iis quos affligit, se offert tanquam pater filiis *[ex ap. ad Hebr. 12.]* salutique animæ ratione consulit: quandò quidem infirmitas grauis *[vi dicitur Ecclesiasticus cap. 38.]* sobriam reddit animam. Adde, quod in præsentem momentaneam & leuem tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate; æternam gloriæ pondus operetur in nobis. *[2. ad Corinth. cap. 4.]* Alterum inculcandū, est Christi Domini nostri passio: dicendo quod non sit discipulus super magistrum, nec seruus super dominum suum: sufficiatque discipulo si si sicut magister eius: & seruo sicut dominus eius. *[Matth. 10.]* Christum autem non in lecto molli, sed clauis affixum cruci, cum arderet siti, potatum esse acetum, mixto felle: grauissimæque perferentem dolores, irrisiones & blasphemias, perpassum esse. Si locij passionis sumus erimus & consolationis. *[Ier. 2. ad Corinth. cap. 1.]* Patientiã nobis necessariã est, vt voluntatem Dei facientes reportemus promissionem. *[ad Hebr. 10.]*

Quartum est, cum eger iudicatur esse in periculo mortis, curandum esse vt exoneratã conscientia (si quæ sit quæ illam grauent) cogitationem omnino auocet à cura temporalium, & eam transferat ad curam æternæ suæ salutis, rogetque amicos ne se ab ea auocent sermonibus alienis, præsertim illis quibus reuocent à cogitatione de periculo mortis, quod euadere non est in sua potestate, sicut est euadere periculum mortis æternæ per veram conuersionem ad Deum, quocumque etiam breuissimo ea fiat tempore huius vitæ: quod tantum diuinæ erga nos clementiæ beneficium, in negotio tanti momenti negligere, extremæ dementiæ est. Relinquat huius vitæ innumeris malis obnoxia, & incertæ curam: & aspiret ad felicissimam & æternam: non exhorrescat portum, expositus maris tempestatibus: nec auerseat vestibulum aulae regis, in qua refocillandus est peregrinus laboribus fatigatus. Dicat cum Dauid *[Psal. 121.]* Lætatus sum in iis quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus. *[Quid melius quam esse cum Deo & Sanctis eius?]*

Quintum est, agonizantem monendum esse, quod illud sit tempus præcipuum pugne cum Dæmone, cui dictum est à Deo *[Gen. 3.]* Et tui insidiaberis calcaneo eius: *[proinde imploret auxilium illius, de qua ibidem additum est; Et ipsa conteret caput tuum.]* Cui monitioni poterit suauiter adiungi huiusmodi exhortatio. O Christum ducem tuum potentissimum conuerte mentis oculos, qui paratior est ad teluandū, quã Dæmon ad te instandū. Mentem arma fide in qua fortis repellas tela nequissimi ignea: non quidem disce-

piando

pando eum eo, sed captivando intellectum in obsequium ipsius Christi iuxta Apostolum 2. ad Corinth. 10. vers. 5. ac dicendo; Credo quia ex Christi doctrina, ita tener sancta Ecclesia à Spiritu sancto edocta. Voluntatem verò animæ spe in ipsum quoque Christum, pro te crucifixum; cuius misericordie non est numerus. Additio tamen diuinæ iustitiæ ipsius timore, si Dæmon iam conscientiam propriorum scelerum voluntatem pulset ad desperationem: sed ad præsumendum de aliqua nostra sanctitate, eam inclinet perniciosè: quandoquidem vix iustus saluabitur ex 1. Petr. 4. Ad armatum quoque se charitate exhortandus est; & maxime is qui decumbit vulneratus ab alio, aut qui afflicendus est extremo supplicio: inculcando nullam superesse spem eternæ salutis ei qui pro Christo nolit acceptas iniurias condonare. Charitatis igne in holocaustum, esse cor nostrum, offerendum Christo, qui pro nobis seipsum obtulit Patri. Imitandum est, ipse passus pro nobis, relinquens nobis exemplum ut sequamur vestigia eius.] 1 Petr. 2. Maxime autem in eo quod pendens in cruce pro suis crucifixis oratibus oravit. Et non multo post offerendus es iudicandus: ut tibi coram eo bene sit. Petis ut dimittat tibi debita tua, sicut dimittis debitoribus tuis. Dimitte ergo ut dimittatur tibi antequam tradaris tortoribus, & ligatis manibus & pedibus mittaris in tenebras exteriores, ubi erit fletus & tridor dentium.] Esto indignè tractatus sis, aut falso accusatus, materiam meriti habes maiorem, imitando proprius Christum in condonatione iniuriarum; sicut & in obeunda morte; quam ille innocentissimus passus est indignissimam. Laus Deo

LIBER TERTIVS.

DE SACRAMENTALI SIGILLO, QVOD CONFESSARIVS SERVARE TENETVR PERACTA SACRAMENTI Pœnitentiæ Administratione.

P R A E F A T I O.

ACTENVS exposita sunt, quæ spectant ad Confessarij condiciones antecedentes aut comitantes Sacramenti Pœnitentiæ usum: superest vna, quæ eundem usum sequi debet, nempe fidelitas sigillum secretum ve Sacramentale ex eo dicitur, quod auditur in Sacramentali confessione, compellat altissimo silentio contegi. Illius autem explicationem passim Theologi persequuntur in 4. dist. 21. aliqui dist. 18. ut Sotus quest. 4. art. 5 & 6. Canonista, in cap. Omnia vtriusq. sexus. De Pœnit. & remiss. Summularij in verbo Confessio, vel Confessor: alij, agentes de Pœnitentiæ Sacramento, ut à Victoriam in summa de Sacramentis, n. 186. & aliquid sequentibus, Medina in Cod. de Conf. q. 45. & deinceps vsq; ad finem. Nauarr. in Enchir. cap. 8. & ad e. Sacerdos. De Pœnitent. dist. 6. Quibus accesserunt recentiores, ut Suarez tom. 4. disp. 33. & 34. & Henriquez alios in margine citans li. 6. summe Theologiae; cap. 19. & sex sequent. Quæ autem faciunt & sufficiunt ad nostrum institutum complectemur sex capitibus: quorum primum erit de natura istiusmodi sigilli. Secundum de illius vi obligandi, quanta ea sit. Tertium de illa qui tenentur ipsum seruare. Quartum de iis quæ sub ipsum cadunt seu quorum revelatione ipsum frangitur. Quintum de casibus in quibus licere potest reuelare aliquid auditum in confessione. Sextum de prudentia vtendi licentia à Pœnitente data reuelandi quæ dixerit in confessione.

CAPVT PRIMVM.

De natura sigilli Sacramentalis.

S V M M A R I V M.

- 1 Quid & quotuplex sit Sacramentale sigillum.
- 2 Sigillum sacramentale institutum est à Christo.
- 3 Sigillum Sacramentale maius est quocumque alio, grauisissimaque pœna iure canonico puniuntur illius v. latio.
- 4 Ea est sacrilegium, suo genere inordinatum, si de se non reddat confessionem in iudicium.
- 5 Humanum tantum est sigillum, non autem Sacramentale, cum sine sacramentali confessione dicitur Sacerdoti; Hoc tibi dico in confessione.
- 6 Ex confessione facta non Sacerdoti, aut non habenti sufficientem iurisdictionem potest oriri sigilli Sacramentalis obligatio, ob bonam fidem Pœnitentis.
- 7 Non occurrit Sacramentale sigillum, quando Confessarius certus est moraliter non fieri Sacramentalem confessionem: sicut si dubitet.
- 8 Ex confessione facta tantum ad petendum consilium non oritur istiusmodi sigillum; quod tamen non requirit illam sic factam esse, vt absolutio secuta sit.

QUONIAM vt sigillum rem obfirmatam, teneat occultam: sic obligatio seruandi aliquod secretum, impedit ne ipsum manifestetur: per metaphoram (inquit Nauarr. in Enchirid. cap. 8. num. 1.) obligatio seu debitum aliquid occultandi dicitur sigillum diuiditurque (quod idem addit in sequent. num. 2.) in sigillum secreti, & in sigillum confessionis. Illud est obligatio quædam à iure naturali inducitur ad occultandum secretum sibi ab altero commissum: dicitur enim ratio naturalis non esse faciendum alteri, quod tibi factum nolis; nemo autem velit publicari secretum quod alteri commisit. Ergo nec debet sibi commissum publicare: dicente Domino Matth. 7. Omnia quæcumque vultis vt faciant vobis homines; & vos facite illis:] Accedit quod nisi id obseruetur, peccat amicitia, societas, & commercium inter homines.

Istud verò est, obligatio quædam à Christo Domino introducta ad occultandum id quod in Sacramentali confessione detectum fuerit. Etenim Dominus ipse infligendo confessionem peccatorum omnium, etiam occultorum: tacet à saltem, & per quandam consequentiam censetur ea instituisse, sine quibus confessio non nisi incommodè fieri potest: inter quæ certum est ponendum esse secretum; quandoquidem confessio à nemine amaretur; immo esset omnibus exosa, nisi seruetur summe secreta. Non videtur ergo dubitandum, quin lex de celanda confessione ceteri possit ab ipsomet Christo Domino lata: Quæ ratio est Nauarr. ad cap. Sacerdos. De Pœnit. dist. 6. num. 33: Querenti verò ubi habeatur lex illa Christi, iure diuinum de sigillo confessionis? Respondendum est ex Soto in 4. dist. 18. q. 4. art. 5. col. 4. ibi haberi; ubi occultorum confessio iubetur; cuius difficultatem minuit obligatione ad secretum seruandum, exposcit suauitas iugi, & leuitas oneris Domini.

Sigillum autem confessionis merito censeri maius quodlibet alio sigillo hinc intelligitur; quia ad celandum quodlibet alium sigillum, homo tenetur tantum lege natura: ad illud verò seruandum tenetur, tum lege natura: nam cum homini tanquam Deo commissum sit, ratio dicitur nullatenus reuelandum esse: tum etiam lege diuina positiua vt patet ex iam dictis: tum demum lege humana, quæ arctè & sub graui pœna talis sigilli violatio prohibetur; cum dicitur in cap. Sacerdos. De pœnitent. distinct. 6. Sacerdos ante omnia caueat, ne de his qui ei confitentur peccata sua, alicui recitet, quod ea confessus est; non propinquis, non extraneis, neque (quod absit) pro aliquo scandalo. Nam si hæc fecerit, depœnatur: & omnibus diebus vite suæ ignominiosus peregrinando pergat.] Et in cap. Omnis viriusque sexus. De Pœnitent. & remiss. Caueat autem omnino, ne verbo, aut signo, aut alio quouis modo, aliquatenus prodatur peccatorem; sed si prudentior consilio indigerit, illud absque vlla expressione perfonæ cautè requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiæ iudicio sibi detectum præsumptè reuelare; non solum à